

 Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

**Scenariusz
lekcji na
godzinę
wychowawczą**

KRAKOWSKIE BIURO FESTIWALOWE – INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA

KTO JEST OBCYM NA ZIEMI?

SCENARIUSZ LEKCJI NA GODZINĘ WYCHOWAWCZĄ

Scenariusz zajęć z wychowawcą został zainspirowany jedną z głównych atrakcji **Festiwalu Muzyki Filmowej w Krakowie w roku 2023** – pokazem filmu Stevena Spielberga *E.T.* z muzyką Johna Williamsa wykonywaną na żywo. Obraz ten, będący już klasyką gatunku sci-fi, przenosi nas do świata dziecięcej przygody. Główny bohater, Elliott, nawiązuje wzruszającą relację z tytułowym E.T. („The Extra-Terrestrial”) – przybyszem z obcej planety. Początkowo obaj niepewni, stopniowo uczą się, jak się ze sobą porozumiewać. Nie trzeba jednak zawędrować aż w przestrzeń kosmiczną, by natknąć się na Obcego. Kim są Obcy na Ziemi? Czego się po nich spodziewać? A może my sami czasem czujemy się jak kosmici? Refleksja wokół tych i podobnych pytań stanowi myśl przewodnią tego planu lekcji. Scenariusz jest przeznaczony do wykorzystania przez psychologów, pedagogów i wychowawców, a jego autorką jest **Monika Sobczak** – psycholog, psychoterapeutka w trakcie szkolenia systemowego. Na co dzień pracuje z młodzieżą w VII Liceum Ogólnokształcącym im. Zofii Nałkowskiej w Krakowie. Współpracuje również z Ośrodkiem Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, gdzie prowadzi terapię rodzin.

Temat: Kto jest Obcym na Ziemi?

Przygotowanie: Monika Sobczak

Etap edukacyjny: szkoła ponadpodstawowa

Przedmiot: godzina wychowawcza

Przewidziany czas

trwania zajęć: 2 godziny lekcyjne

Cele lekcji dla ucznia:

- zapoznanie się z artystycznym przedstawieniem postaci Obcego w kulturze
- refleksja nad obcością i innością
- rozwijanie empatycznego rozumienia roli Obcego w grupie

Kryteria sukcesu - rozumie emocjonalny ładunek związany z wyobcowaniem

dla ucznia: - potrafi odnieść przykłady pochodzące

z tekstów kultury do realnych sytuacji

- dostrzega znaczenie roli grupy we wspieraniu osoby wyobcowanej

- podaje przykłady konstruktywnego

przeciwdziałania poczuciu wyobcowania

- Metody kształcenia:** dyskusja, refleksja, inscenizacja
- Formy pracy:** zbiorowa, w grupach
- Materiały dydaktyczne:**
- materiał audio: utwór *Flying* ze ścieżki dźwiękowej z filmu *E.T. the Extra-Terrestrial* ([dostępny na kanale Johna Williamsa utworzonym przez serwis YouTube](#))
 - materiał filmowy: fragment filmu *E.T.*, 1982, reż. Steven Spielberg ([dostępny w języku angielskim na oficjalnym kanale wytwórni](#))
 - materiał filmowy: fragment serialu *Stranger Things*, 2016, reż. Matt Duffer, Ross Duffer ([dostępny w języku angielskim na oficjalnym kanale dystrybutora](#))
 - projektor lub ekran z możliwością odtwarzania filmów z YouTube (z dźwiękiem)
 - wydrukowane i wycięte karty postaci (załącznik do scenariusza)
 - biała tablica ścieralna i kolorowe markery do pisania (czarny, czerwony i niebieski lub zielony)

Przebieg lekcji:

Sugestia: Na początek poświęćmy chwilę na towarzyską rozgrzewkę. Jeśli znamy klasę, z którą prowadzimy zajęcia, zainteresujmy się, jak się mają tego dnia. Jeżeli widzimy się po raz pierwszy, przedstawmy się, poznamy ich imiona i dowiedzmy się, co każdy z uczniów ma o sobie do powiedzenia.

Wprowadzenie Zapoznajemy uczniów z ideą Festiwalu Muzyki Filmowej w Krakowie oraz sylwetką Johna Williamsa.

Informacje o kompozytorze: John Williams jest jednym z najbardziej znanych i utytułowanych kompozytorów muzyki filmowej. Został nagrodzony pięcioma Oscarami za muzykę do filmów *Skrzypek na dachu*, *Szczęki*, *Gwiezdne Wojny: Nowa nadzieja*, *E.T.* oraz *Lista Schindlera*. Skomponował ścieżki dźwiękowe m.in. do filmów z serii *Harry Potter* oraz *Indiana Jones* czy do Szeregowca *Ryana*. Jego kompozycje na trwałe zapisały się w historii kultury i są rozpoznawalne na całym świecie.

- Pytania do grupy:**
- Czy znacie tematy muzyczne z wymienionych dzieł?
Czy któryś z nich jakoś się wyróżnia?
 - Czy macie ulubione utwory muzyki filmowej?
 - Do czego służy muzyka w filmie? Czy zwracacie na nią uwagę?

Zapraszamy uczniów do wysłuchania najbardziej znanej kompozycji z filmu *E.T.* zatytułowanej *Flying*: [LINK DO UTWORU](#) (• 3:24).

- Pytania do utworu:**
- Jaki nastrój wywołuje ta muzyka?
 - Czy widzieliście film *E.T.*? Znaście jego fabułę?

Praca z materiałem filmowym - *E.T.* Prezentujemy uczniom fragment filmu *E.T.*: [LINK DO FRAGMENTU FILMU](#) (• 5:20).

- Pytania do grupy:**
- Czego dotyczyła obejrzana scena? Co się w niej wydarzyło?
 - Czy możemy porozumieć się, nie mówiąc w tym samym języku?
 - Jakie znaczenie dla wymowy sceny ma „telefon do domu”?
 - Dlaczego Gertie (mała dziewczynka) przebrała E.T. w sukienkę i perukę?

Proponowane interpretacje: Informacja o tym, że przybysz z odległej planety potrafi przemówić ludzkim językiem, jest początkowo szokująca dla bohaterów. Gertie jest bardzo dumna z tego, że to ona „nauczyła go mówić”, a więc wypełniła barierę komunikacyjną pomiędzy dziećmi a ich gościem. Ta nowa możliwość szybko doprowadza do zmiany nastroju, ponieważ E.T. korzysta ze swojego głosu, by wyrazić tęsknotę za domem. Przebranie E.T. jak lalki może być wyrazem dziecięcego „oswojenia obcego”.

Praca z materiałem filmowym - *Stranger Things* Zaznajamiamy grupę z kulturowym znaczeniem filmu *E.T.* poprzez wskazanie serialu *Stranger Things* jako przykładu dzieła, które do niego nawiązuje.

Informacja o serialu *Stranger Things* w kontekście filmu *E.T.*: Przykładem współczesnego tekstu kultury, w którym znajdziemy wiele nawiązań do *E.T.*, jest serial *Stranger Things*. Tym razem rola Obcego przypada postaci ludzkiej – niezwyklej, tajemniczej dziewczynce nazywanej Eleven, która uciekła z laboratorium, w którym się wychowała. Na swojej drodze napotyka grupę chłopców, którzy – tak samo jak dzieci z filmu *E.T.* – postanawiają zaopiekować się „obcą” w tajemnicy przed dorosłymi. Instynktownie wyczuwają, że dorośli mogą być dla niej w tym momencie niebezpieczni.

Prezentujemy uczniom fragment serialu *Stranger Things*: [LINK DO FRAGMENTU SERIALU](#) (• 1:10).

- Pytania do grupy:**
- Czym ta scena różni się od sceny z przebraniem z filmu *E.T.*?
 - W jakim celu chłopcy mogą przygotowywać przebranie dla Eleven?

Proponowane interpretacje: W obydwu przypadkach przebranie pozwala opanować poczucie obcości. Dla małej dziewczynki z produkcji Spielberga była to zabawa, ale już jej brat Elliott nie był zadowolony z tego, że potraktowała kosmitę jak lalkę. W *Stranger Things* chłopcy przebierają Eleven, ponieważ jej wygląd – zwłaszcza ogolona głowa – jest czymś obcym, co przyciąga uwagę i może jej zaszkodzić w kontakcie ze światem zewnętrznym. W obu przypadkach bohaterowie będący Obcymi są biernymi odbiorcami tych przebraniek – to otoczenie stara się ich oswoić, być może na siłę. Umieszczenie Eleven w bardziej znajomej konwencji (to dziewczynka, a więc spodziewamy się, że ma długie włosy i sukienkę) sprawia, że Mike dostrzega jej urodę, co jest zaskoczeniem dla niego samego.

Ćwiczenia w grupach - inscenizacja Dzielimy uczniów na grupy czteroosobowe i rozdajemy im karty postaci z rolami do przeczytania (załącznik). W każdej grupie powinna się znaleźć **tylko jedna postać czerwona, niebieska, zielona i żółta**. Jeżeli musimy stworzyć grupę pięcioosobową, kartę postaci żółtej rozdajemy dwa razy (ewentualnie możemy też stworzyć grupę trzyosobową i pominąć postać żółtą, ale lepsze są większe grupy). **Uczniowie mogą czytać tylko swoje role, nie mogą pokazywać kart innym uczestnikom!**

Polecenie dla uczniów: Każdy z was otrzymał kartę z informacjami o postaci, w którą ma za zadanie się wcielić. Zapoznajcie się z treścią z karty, a następnie zaczynajcie rozmawiać z członkami swojej grupy. **Waszym zadaniem jest ustalenie, co odgrywane przez was postaci będą robić w weekend.** Prowadźcie rozmowę zgodnie z tym, co macie zapisane na swoich kartach. Nie pokazujcie ich innym uczestnikom. Jeśli coś z karty jest niezrozumiałe, działajcie intuicyjnie. Nie musicie wszystkiego rozumieć, by dobrze wykonać to ćwiczenie.

Karty do wydrukowania znajdują się w załączniku na końcu scenariusza.

Jeżeli uczniowie będą pytali, co to znaczy „omleowanie”, odpowiadamy, że ta wiedza nie jest im potrzebna do wykonania ćwiczenia i wrócimy do tego później.

Gdy grupy skończą ustalać swoje plany, poświęcamy sporo czasu na omówienie tego ćwiczenia.

Zaczynamy od zebrania informacji, **jakie decyzje podjęły poszczególne grupy:**

- Czy umówiliście się na „omleowanie”?
- Jak przebiegała dyskusja?

Następnie przedstawiciele poszczególnych kolorów **odczytują na głos zawartość karteczek, żeby każdy uczestnik zrozumiał w pełni sytuację.** Prosimy uczniów o podzielenie się z całą klasą tym, **jak czuli się w swoich rolach** – zwłaszcza **postaci zielone**. Ważne pytania:

- Czy daliście się przekonać do „omleowania”?
- Czy udało się przekonać grupę?
- Jak czuliście się ze swoimi decyzjami?
- Czy łatwo było wejść w rolę?
- Jak czuliście się w swoich rolach?

Po omówieniu odczuć aktorów mówimy głośno, że odgrywanie ról w tym ćwiczeniu było tylko zabawą i prosimy ich, by w tym momencie „wyszli z roli”. **Podkreślamy, że omawiana czynność „omleowania” jest wymyślona i nie istnieje**, a w ćwiczeniu pozwoliła nam zobaczyć i odczuć, co znaczy być Obcym.

ćwiczenie - apteczka dla obcego - Po wyjściu z ról przechodzimy na poziom meta – nie zajmujemy się już emocjami poszczególnych aktorów, lecz **przyglądamy się sytuacji obcego** (postaci zielonej). W tym celu **czarnym markerem** zapisujemy na tablicy następujące zdania zaczerpnięte z sytuacji zielonej postaci z poprzedniego ćwiczenia:

- *Jestem tu od niedawna i nie znam tutaj zwyczajów.*
- *Zależy mi na akceptacji tych kilku osób, bo oprócz nich nie znam tu nikogo.*
- *Jest mi wstyd, że czegoś nie wiem, ale głupio mi się do tego przyznawać.*

Prosimy uczniów, by podchodzili do tablicy i **dookoła tych zdań czerwonym markerem dopisywali hasła, które kojarzą im się z sytuacją tej osoby**. Mogą to być pojedyncze słowa lub zwroty – emocje, myśli, nastroje etc. Gdy skończą, podsumowujemy na głos to, co widać na tablicy (prawdopodobnie: strach, lęk, niepewność, wykluczenie etc.).

Polecenie dla uczniów: Wygląda na to, że ta sytuacja jest bardzo przytłaczająca. Wyobraźcie sobie, że możecie podarować tej osobie symboliczną „apteczkę” dla Obcego na Ziemi. Co mogłoby się w niej znaleźć? Co byłoby pomocne dla tej osoby?

Gdy któryś z uczniów poda jakieś pojęcie, ścieramy z **tablicy jedno z czerwonych określeń i w jego miejsce wpisujemy na niebiesko lub zielono nowe, pomocne**. Powtarzamy to, aż grupa wygeneruje tyle nowych pojęć, by **zastąpić wszystkie czerwone napisy**. Jeśli pomysły będą się wyczerpywać, możemy podpowiadać. To mogą być pojęcia z różnych kategorii:

- emocje i stany (odwaga, wiara w siebie, radość);
- zasoby, które można uzyskać od innych (wsparcie, pomoc, życzliwość);
- fantazyjne przedmioty (różowe okulary, przytulający kocyk, ładowarka do psychiki);
- lub cokolwiek innego, co grupa uzna za pomocne.

Podsumowanie - Refleksja - W ramach podsumowania prowadzimy **swobodną dyskusję** w oparciu o następujące pytania:

- Co mogło sprawić, że dzieci z *E.T.* i chłopcy ze *Stranger Things* postanowili zaopiekować się Obcymi? Przed czym chcieli ich chronić? W czym chcieli im pomóc?
- Kto może znaleźć się w roli Obcego?
- Jakie cechy mogą sprawić, że poczujemy się inni?
Czy którakolwiek z tych cech to coś złego?
- Czy bycie innym to coś, czego można się przestraszyć?
- Jak możemy chronić siebie i innych przed poczuciem wyobcowania?

Jesteś postacią niebieską

Do wykonania tego ćwiczenia nie musisz dokładnie wiedzieć, o co chodzi.

Omlewanie to popularna forma spędzania czasu na świeżym powietrzu. Do tej pory nigdy się tym nie zajmowałeś/aś i nie do końca wiesz, o co chodzi, ale widziałeś/aś w internecie wiele filmików, w których pojawia się to słowo i chcesz spróbować. Jesteś pewny/a, że twoi znajomi już o tym słyszeli i łatwo będzie ich przekonać, żeby cię wtajemniczyli. **Zaproponuj grupie wspólne omleowanie w najbliższy weekend. Postaraj się przekonać wszystkich. Nie przyznawaj się, że nie wiesz do końca, jak to się robi.**

Jesteś postacią czerwoną

Do wykonania tego ćwiczenia nie musisz dokładnie wiedzieć, o co chodzi.

Omlewanie to popularna forma spędzania czasu na świeżym powietrzu. Udało ci się już kilka razy wziąć w niej udział i chcesz to powtórzyć. Jesteś pewny/a, że twoi znajomi już o tym słyszeli, wiedzą jak to się robi i łatwo będzie ich przekonać. **Zaproponuj grupie wspólne omleowanie w najbliższy weekend. Postaraj się przekonać wszystkich – jeśli ktoś się nie zgodzi, omleowanie nie będzie możliwe.**

Jesteś postacią żółtą

Do wykonania tego ćwiczenia nie musisz dokładnie wiedzieć, o co chodzi.

Omlewanie to popularna forma spędzania czasu na świeżym powietrzu. Nigdy tego nie robiłeś/aś, ale wiesz o co chodzi i masz do tematu neutralne nastawienie. Dobrze dogadujesz się z grupą znajomych, z którymi teraz będziesz rozmawiać i zwykle lubisz spędzać z nimi czas wolny. **Weź udział w dyskusji z grupą i w czasie jej trwania podejmij decyzję, jak spędzisz weekend.**

Jesteś postacią zieloną

Niedawno przeniosteś/aś się do tego miasta i nie wiesz jeszcze, jakie są zwyczaje tutejszej młodzieży. Udało ci się zaznajomić z grupą kolegów i koleżanek. Zależy ci na ich towarzystwie, bo oprócz nich nie znasz tu nikogo. Niedawno usłyszałeś/aś, że pojawiła się nowa moda na aktywność zwaną omleowaniem. Nie wiesz dokładnie, o co w tym chodzi, ale brzmiało to okropnie i raczej nie chcesz brać w tym udziału. Masz poczucie, że to trochę wstyd nie wiedzieć, na czym polega omleowanie, ale już za późno, by się do tego przyznawać. **Gdy grupa zacznie rozmawiać, weź udział w dyskusji i kierując się tym, co wie i czuje twoja postać, podejmij decyzję.**

A surreal landscape with a large, glowing red sphere in the sky, possibly a planet or moon, and a path leading towards it. The scene is bathed in a red and blue light, creating a dreamlike atmosphere. The sphere is the central focus, with a path leading from the bottom towards it. The background shows a dark, mountainous landscape under a dark sky.

ORGANIZATORZY:

 Kraków

kbf:

**RMF
CLASSIC**

FMF.FM